

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
ENGELLİ ÖĞRENCİLER BİRİMİ

10. ENGELSİZ ÜNİVERSİTELER ÇALIŞTAYI

SONUÇ BİLDİRGESİ

12-14 MAYIS 2016, ESKİŞEHİR

Sözün Önü

Kurulması ve yapılanmasıyla ilgili ilk resmi düzenlemeler 2006 yılına tarihlenen Engelli Öğrenci Birimleri 2010 yılında çıkarılan Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği ve sonrasında mevzuatta yapılan düzenlemelerle kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Yönetmelikte birimlerin görevlerine yönelik bazı tanımlamalar yapılsa da birimler öngörülemez boyut ve çeşitlilikte problemle karşılaşmış ve bu problemlerin çözüm sürecini geçmişten günümüze gönüllülük esasıyla ve çalışanlarının özverisiyle yürütmüşlerdir. Ağırlıklı olarak da yükseköğrenim gören öğrencilerin öğrenim hayatına tam ve etkin katılımlarını sağlamak amacıyla akademik ortamın çok yönlü olarak herkes için hazır hale getirilmesine odaklanmışlardır. Birimler, kuruluşlarından bugüne geçen 10 yıllık süre içinde çalıştaylar ve bölge toplantıları gibi etkinliklerle bir araya gelerek statülerini, sorumluluklarını, yetkilerini, yeterliliklerini ve geleceklerini tartışmışlar ve deneyimlerini paylaşmışlardır. Bölgesel toplantılar neredeyse ulusal boyuta ulaşırken çalıştaylar ise, artık biçim ve içeriğiyle tartışılır hale gelmiştir.

10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı 12-14 Mayıs 2016 tarihinde Anadolu Üniversitesi ev sahipliğinde Eskişehir’de gerçekleştirilmiştir. Statüleri, yetkileri ve hatta isimleri hala tartışılan ancak olmayan bütçelerine, yaygın bir şekilde görevlendirilen personeline rağmen yükseköğrenime kayıt yaptıran öğrencilerin bütün özel gereksinimlerinin karşılanacağı yer olarak öngörülen birimlerin belirsiz gelecekleri nedeniyle çalıştayın ana teması **KİMLİK** olarak belirlenmiştir. Kimlik temasının alt başlıklarını ve aynı zamanda tematik oturumların konularını oluşturan çalıştay alt temaları üniversitelerin ilgili birimleriyle yapılan yazışmalar sonucunda önerilen konular arasından seçilmiştir. Bütün üniversitelerden 10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı’nda tartışılmasını istedikleri 3 konu başlığı önerisi istenmiş, gelen öneriler de dikkate alınarak Çalıştay Düzenleme ve Yürütme Kurulu tarafından çalıştayın tartışma alt temaları;

1. Engelli Öğrenci Birimleri ile YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu Arasındaki İlişkiler

(Engelli Öğrenci Birimi ve Engelli Öğrenci Komisyonu Yapısı, Sorumluluk Alanları, İlişkileri ve Geleceği vb.),

2. Engelli Öğrenci Birimleri ve Eğitim-Öğretim Süreci

(Müfredat, ölçme ve değerlendirme, uyarlama, muafiyet, ders materyalleri, akademik ve idari personel farkındalığı vb.),

3. Engelli Öğrenci Birimleri ve Etik

(Haklardan yararlanma ve etik, engelliliğin saptanması ve etik, dil kullanımı ve etik, engellilik araştırmaları ve etik vb.)

olarak belirlenmiştir.

Çalıştayda sözlü bildiriye yer verilmemiş, çalıştay bilim kurulu tarafından değerlendirilen yalnızca altı poster bildiri kabul edilmiştir. Anadolu Üniversitesi’nde engellilerle ilgili eğitim veren ve/veya hizmet sunan Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİLKOM), Engelliler Araştırma Enstitüsü, Engelliler Entegre Yüksek Okulu, Engelli

Öğrenciler Birimi, İşitme Engelli Çocuklar Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (İÇEM), Özel Eğitim Bölümü ve Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (ÜYEP) de çalıştayda birimlerini bir posterle tanıtmışlardır.

Çalıştayın birinci günü açılış oturumu Engelli Öğrenciler Birimi Yönetim Kurulu Üyesi Gülelşan Özge Akbey'in açılış konuşması ile başlamıştır. Oturumun ilk konuşmacısı *Engelli Öğrenciler Birimi Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Şerife YÜCESOY ÖZKAN* Anadolu Üniversitesi'nin engelli öğrencilere yönelik vermiş olduğu eğitim ve hizmetleri birimler düzeyinde ele alan sunumunu katılımcılarla paylaşmıştır. Oturumun ikinci konuşmacısı *Çalıştay Başkanı ve Engelli Öğrenciler Birimi Müdürü Doç. Dr. Osman TUTAL* bugüne kadar yapılan dokuz çalıştayın değerlendirmesini yapmış, 10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştay süreci hakkında bilgi vermiş ve birimler için önemini vurgulayarak birimlerin belirsiz geleceğini tartışmaya açmıştır. Oturumun son konuşmacısı *Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Naci GÜNDOĞAN* ise konuşmasına *"Öncelikle böylesine, güzel, anlamlı, kapsamlı, coşkulu ve katılım düzeyi yüksek olan bir etkinliğe ev sahipliği yapmaktan dolayı duyduğum mutluluğu ifade etmek istiyorum. Hepinize güzel şehrimiz Eskişehir'e hoş geldiniz"* diyerek başladığı konuşmasını *"Anadolu Üniversitesi'nde engellilere yönelik eğitim ve hizmet sunan Engelli Öğrenciler Birimi, Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİLKOM), Engelliler Araştırma Enstitüsü, Engelliler Entegre Yüksek Okulu, İşitme Engelli Çocuklar Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (İÇEM), Özel Eğitim Bölümü ve Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (ÜYEP) İÇEM, Engelliler Entegre Yüksek Okulu, Engelliler Araştırma Enstitüsü ve Özel Eğitim Bölümü gibi hem eğitim öğretim faaliyeti yürüten hem de bunları uygulamaya ve araştırmaya dönüştüren birçok birimi bünyesinde barındırdığını"* vurgulayarak *"Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim ve Örgün Öğretim sisteminde 21773 aktif öğrencisiyle bünyesinde en çok engelli öğrenci barındıran üniversitedir. Anadolu Üniversitesi olarak engelli öğrencilerimizin eğitimi konusunda tüm imkanlarımızı seferber etme noktasında olduğumuzu özellikle ifade etmek isterim"* dedi. Gündoğan konuşmasını *"çalıştayın hazırlanmasında emeği geçen herkese ve özellikle Engelli Öğrenci Birimine teşekkür ediyorum. Teşriflerinizden, bu yoğun katılımdan dolayı özellikle sizlere de teşekkür etmek istiyorum. Tabi ki Anadolu Üniversitesi olarak bu çalıştayın sonuçlarını önemsiyoruz. Çalıştay sonucunda ortaya çıkacak raporun başta üniversitemiz olmak üzere tüm üniversitelere ve kamu kurumlarına yol gösterici olacağına inancımı belirtmek istiyorum ve çalıştayın başarılı geçmesi dilekleriyle hepinize hoş geldiniz diyorum"* diyerek konuşmasını tamamladı.

Fotoğraf 1. 10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı Açılış Konuşmaları.

Çalıştayın birinci günü açılış oturumunun ikinci bölümünde **"10. Yılında Engelsiz Üniversiteler"** başlıklı panel yer almıştır. Panelin yürütücülüğünü Anadolu Üniversitesi'nden **Prof. Dr. Ali Ekrem ÖZKUL** yapmıştır. Panele davetli olarak 1. ve 2. Engelsiz Üniversiteler

Çalıştaylarını düzenleyen ve çalıştayların öncülüğünü yapan Sayın **Claire ÖZEL** (ODTÜ), 4. Çalıştayı düzenleyen Sayın **Prof. Dr. Hatice ŞAHİN** (Ege Üniversitesi), 6. Çalıştayı düzenleyen Sayın **Prof. Dr. Serap İNAL** (Yeditepe Üniversitesi), Yüksek Öğretim Kurulundaki görevi sırasında birimlerin kurulmasına öncülük eden Sayın **Prof. Dr. Atilla ERİŞ** (Bilgi Üniversitesi) ile halen Yüksek Öğretim Kurulu Engelli Öğrenci Komisyonu Koordinatörlüğü görevini yürüten Sayın **Doç. Dr. Macit Ayhan MELEKOĞLU** (OGÜ) katılmışlardır. Panel yöneticisi Prof. Dr. Ali Ekrem Özkul, 10. Yılında Engelsiz Üniversiteleri, Çalıştayları ve Birimleri tartışmaya açmış, panelistler de Engelli Öğrenci Komisyonu, Engelli Öğrenci Birimleri ve üniversiteler ile çalıştayların geleceğini tartışmışlardır.

Fotoğraf 2. 10. Yılında Engelsiz Üniversiteler Paneli, Soldan sağa; Prof. Dr. Hatice Şahin, Claire Özel, Prof. Dr. Ali Ekrem Özkul, Prof. Dr. Atilla Eriş, Prof. Dr. Serap İnal ve Doç. Dr. Macit Ayhan Melekoğlu.

Çalıştayın birinci günü öğleden sonraki oturumunda Engelli Öğrenci Birimleri ile YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu Arasındaki İlişkiler (Yönetici: Prof. Dr. Hatice Şahin, Ege Üniversitesi), Engelli Öğrenci Birimleri ve Eğitim-Öğretim Süreci (Yönetici: Doç. Dr. Şerife Yücesoy Özkan, Anadolu Üniversitesi), Engelli Öğrenci Birimleri ve Etik (Yrd. Doç. Dr. Zümrüt Gedik, Ege Üniversitesi) başlıklı eş zamanlı tematik oturumlara geçilmiştir. Tematik oturumlara ilk gün sonunda ara verilmiş ve çalıştayın ilk gün programı Yönetmen Murat ERUN'un katılımıyla 2012 TRT Belgesel Yarışması Kültür Bakanlığı Özel ödülünü alan **800 KM. ENGELLİ** filminin gösterimi ve film sonrası açılış kokteyli ile tamamlanmıştır.

Çalıştayın ikinci günü sabah oturumunda tematik oturumlara devam edilmiş ve tematik konuların raporları hazırlanmıştır. Öğleden sonra bütün katılımcıların yer aldığı ortak oturumda ise, grupların tematik sunumları yapılmış, salondaki katılımcıların katkıları, görüşleri alınmış ve tematik oturum rapor içerikleri tamamlanmıştır. Kapanış oturumunda ise, 10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı başkanı Doç. Dr. Osman Tural tarafından çalıştaya yönelik bir değerlendirme yapılmıştır. Kapanış oturumunda, bir sonraki çalıştay için yapılan ev sahipliği başvuruları duyurulmuş ve başvuruların değerlendirilmesine yönelik oylamaya geçilmiştir. Bir sonraki çalıştay için 8 üniversite talepte bulunmasına karşın oylamaya Bülent

Ecevit Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Fatih Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi katılmıştır. Aday üniversite temsilcileri bir sonraki çalıştay için konuşmalarını yaptıktan sonra oylamaya geçilmiştir. Oylama sonucunda Bülent Ecevit Üniversitesi 65, Hacettepe Üniversitesi 18, İstanbul Fatih Üniversitesi 8 ve Kırıkkale Üniversitesi 2 oy almıştır. Böylece 11. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı için en çok oyu alan Bülent Ecevit Üniversitesi gelecek çalıştayın ev sahibi olmuştur. Üniversite adına söz alan Hakan Kalyon'un bir sonraki çalıştaya dair görüşlerini salonla paylaşması ve katılımcılara teşekkür etmesinden sonra çalıştay başkanı Doç. Dr. Osman Tural tarafından çalıştay sonlandırılmıştır.

Fotoğraf 3. 10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı Kapanış Toplu Fotoğrafı.

Çalıştay işitme engelliler için işaret dili desteği ve görme engelliler için sesli betimleme yapılan özelliğiyle de dikkat çekmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Eskişehir İl Müdürlüğü ve SEBEDER (Sesli Betimleme Derneği) bu desteğin sağlanmasına katkı sağlamışlardır. Çalıştay, Anadolu Üniversitesi Yerleşkelerinin Erişilebilirliği Projesi kapsamında yürütülen çalışmaların önemini ortaya koyması ve yapılan düzenlemelerin gerekliliğini göstermesi açısından da önemli mesajlar vermiştir.

Çalıştayın üçüncü günü Eskişehir Gezisine ayrılmış, katılımcılar Porsuk Çayı tekne turuyla başlayan gezilerini Balmumu Heykel Müzesi, tarihi Odunpazarı evleri, Lületaş atölyeleri ve Atlıhan Çarşısı, Kurşunlu Cami ve Külliyesi ve Kentpark gibi kentin tarihi ve turistik yerlerini ziyaret edip Eskişehir'in yöresel yemeklerinden Sorpa çorba ve Çibörek yiyerek keyifli bir gün geçirmişlerdir.

Fotoğraf 4. Eskişehir gezisi sırasında Porsuk Çayı tekne turu ve Kentpark.

Çalıştayda 82 üniversiteden 440 katılımcı yer almıştır. Çalıştaya katılımcı üniversiteler;

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, **Anadolu Üniversitesi**, Acıbadem Üniversitesi, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Amasya Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ardahan Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Bayburt Üniversitesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Bozok Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Celal Bayar Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Denizli Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Erzurum Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fatih Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Gazi Osmanpaşa Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Gümüşhane Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Hakkâri Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, İskenderun Teknik Üniversitesi, İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Karabük Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Korkut Ata Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Malatya İnönü Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Mevlana Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Necmeddin Erbakan Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Özyeğin Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Piri Reis Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, TED Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Tunceli Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Yalova Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'dir.

Fotoğraf 5. Öğrenci Merkezi, Çalıştay fuaye alanı ve standlar.

Üniversiteler dışında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Eskişehir İl Müdürlüğü, Dolunay Yetişkin Engelliler

Derneği, Eğitimde Görme Engelliler Derneği (EGED), Eskişehir Kamu Hastaneleri Birliği, Eskişehir Sağlık Müdürlüğü, Lider Teknoloji, OEDER, REDNOSİS, Sağlık Bakanlığı, Scala Mat, Sesli Betimleme Derneği (SEBEDER), Solvent Yazılım, Tech Point Labs, TMMOB Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi, TRIBUS, YÖK Engelli Öğrenci Komisyonundan temsilciler de çalıştayda yer almıştır. Çalıştay binası fuaye alanında ise, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Anadolu Üniversitesi Engelsiz Mekanizma Topluluğu, Braille Teknik, Engelliler Araştırma Enstitüsü, Redna SİS, TRIBUS ve Scala Mat kurdukları standlarla engellilere yönelik ürünlerini tanıtmışlar ve sundukları hizmetleri ziyaretçilerle paylaşmışlardır.

10. ENGELSİZ ÜNİVERSİTELER ÇALIŞTAYI

TEMATİK OTURUM RAPORLARI

Tematik Konu 1 : ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMLERİ İLE YÖK ENGELLİ ÖĞRENCİ KOMİSYONU ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Moderatör : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Ege Üniversitesi)

Katılımcı Sayısı : 72

Üniversitelerde Engelli Öğrenci Birimlerinin Kurulması ve İdaresi

1. Her üniversitede engelli öğrenci birimleri kurulmalıdır.
2. Birim koordinatörlerinin atanma biçimleri, görev ve yetkilerinin açık olarak belirtildiği yönergeler olmalıdır.
3. Birimler üniversitelerindeki eğitim programlarının engel türlerine uygunluğu konusunda bilgi sahibi olmalı ve engelli öğrencilere program seçimi konusunda danışmanlık verebilmelidir.
4. Birimler rektörlük makamlarına çalışmalarını konusunda düzenli bilgi aktarmalı ve rektörlerin YÖK düzeyinde engelli öğrencilerle ilgili yaptıklarını aktarmalarını sağlamalıdır.
5. Birimler engellilik konusunu üniversitenin her birimi için ele alınacak konu olarak değerlendirmeli ve tüm akademik-idari kademelerin katılımı için çaba sarfetmelidir.

YÖK Engelli Komisyonu ve Yapısı

1. Komisyon ilgili yönetmeliği tekrar gözden geçirmeli, engelli öğrenci birimlerinin isimlendirilmesi, birimlerin çalışma usul ve esasları ile komisyonun kurulması ve üye belirleme kriterleri tekrar düzenlenmelidir.
2. Komisyon üyelerinin atanma biçimi açık olmalıdır.
3. Komisyondaki engelli öğrenci temsilcisi/temsilcilerinin belirlenme kriterleri açık olmalıdır.
4. Komisyon üyeliklerinde hafıza aktarımı için yedekli üyelik sistemi uygulanmalıdır. Böylece önceki yeni kararların alınmasından önce yıllarda alınan kararların dikkate alınması sağlanmalıdır.
5. Komisyon sekreteryası daha etkin çalıştırılmalı, arşiv düzenlemesi yapılarak yıllar içinde alınan kararlar ve uygulamaları takip edilmelidir.

6. Komisyon yıl içinde düzenli toplanmalı, toplantı tarihleri engelli öğrenci birimleri tarafından bilinmeli ve toplantı sonuçları birim koordinatörlüklerine duyurulmalıdır.
7. Engelli öğrenci birimleri ve komisyon iletişimleri konusunda geribildirimler toplanmalı ve geribildirim sonuçları komisyon çalışmalarının düzenlenmesinde kullanılmalıdır.
8. Komisyonun web sayfası güncel olmalı, toplantı kararları ve ilgili dokümanlara erişim olmalıdır.

YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu ve Engelli Öğrenci Birimleri Arasındaki İletişim

1. Komisyon öncelikle üniversitelerde engelli öğrenci birimlerinin karşılaştıkları sorunları bilmeli ve alınacak kararlarda birimlerden görüş almalıdır.
2. Komisyon kararlarının engelli öğrenci birimleri tarafından uygulanmasını denetlemelidir.
3. Birimlerin ders muafiyeti konusunda karşılaştıkları sorunların çözümünde özel değil tüm üniversiteleri kapsayacak, ders kredilerini ve dersin zorunlu-seçmeli olmasını dikkate alacak biçimde geneli ilgilendiren kararlar alınmalıdır. Komisyon ders muafiyet kriterleri açık biçimde tanımlamalıdır.
4. Üniversitelerin engelli öğrenci yönergelerine temel oluşturmak amacıyla komisyon tarafından engelli öğrencilerin eğitim, öğretim ve sınav düzenlemeleri için çerçeve usul ve esaslar belirlenmelidir.
5. Görünen-görünmeyen engeli olan öğrencilerin saptanmasında tüm üniversitelerin kullanacağı bir yöntem belirlenmelidir. Böylece engelli öğrencilere ilişkin veriler homojem olacak ve üniversiteler arası verilerin karşılaştırılması sağlanacaktır.
6. Öğretim üyesi farkındalığının geliştirilmesi ve engelli öğrencilere yönelik olumsuz tutumların giderilmesi için komisyon ve birimler ortak çalışmalar yürütmelidir.
7. Komisyon ÖSYM ile temasta olmalı ve engelli öğrenciler için örgün-ikinci öğretim-açık öğretim seviyesinde sınav düzenlemeleri, engelli öğrencilerin engellerinin doğru biçimde kayıt altına alınması konusunda ÖSYM ile işbirliği içinde çalışmalıdır.
8. Sınavsız geçiş ile yüksek öğrenime öğrenci yerleştirmenin engelli öğrenci birimleri açısından sıkıntılı olan konuları (zihinsel engelli bireylerin yerleştirilmesi gibi) YÖK Engelli Komisyonu ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görüşülmeli ve yeni bir düzenleme yapılmalıdır.
9. Yetenek sınavına göre öğrenci alımı ve engelli öğrencilere bu sınavlarda adil uygulamaların yapılması komisyon gündeminde olmalıdır.
10. Ön lisans ve lisans düzeyi engelli öğrenci için geçerli olan yasal düzenlemelerin lisansüstü engelli öğrenciler için de geçerli olması için gerekli yasal düzenleme yapılmalıdır.
11. Mezun engelliler için kariyer danışmanlığı konusu engelli öğrenci birimleri ve komisyon tarafından ele alınmalıdır.
12. Komisyonun işaret dili eğitim, finansal okur yazarlık gibi konuların seçmeli ders olarak üniversitelerde okutulması konusundaki kararlarının birimleri etkileme boyutu dikkate alınmalıdır.
13. Komisyon, üniversitelerde engellilikle ilgili ajitasyon yataratacak, acıma ve koruma hissini ön plana çıkaracak uygulamalar yapmasını engellemek amacıyla düzenli aralıklarla hatırlatmalar yapmalı ve izlemelidir.
14. Komisyon ve engelli öğrenci birimleri arasında etkin ve hızlı iletişim kanalları olmalıdır.

Engelli Öğrenci Birimleri ile YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu Arasındaki İlişkiler başlıklı tematik oturum katılımcıları

Adile Muz
Ahmet Tayfun Arslan
Alican Ak
Ali Çeken
Ali Osman Altınay
Ayhan Gökmen
Aylin Budak
Aylin Şanlı
Aynur Akar
Banu Özveri Koyuncu
Bedirhan Nazlı
Berkay Ömer Ünal
Betül Aşçı
Burçin Sürücü
Cem Demirbaş
Cemal Gemici
Çağrı Artan
Emel Tamahkar Irmak
Emine Fırat
Emre Taşkın
Ersan Şahin
Esra Pınar Uça Güneş
Fatma Erdoğan
Ferdî Öztürk
Gamze Ebru Çifçi
Gizem Yakar
Gökay Gecü
Gülçin Akcan
Hava Kaya
Hasan Basri Özpek
Hasan Kaya
Hatice Eröksüz
Hatice Şahin
Hülya Solak
İbrahim Toğrul

İsmet Çavdar
İsmet Ünsal
Lütfi Yapıcı
Macit Melekoğlu
Mehmet Ali Çelik
Menşure Aydın
Merve Yavuz
Mustafa Özhan Kalaç
Nail Anıl Cinisli
Nazan Tuğay
Nazmi Karabulut
Nurhan Sevinç
Ozan Varol
Ö. Naci Fidan
Ömer Bozkur
Reşat Ekinci
Reşit Atıcı
Rojda Tutar
Sanser Kutluk
Seçil Tanrıvermiş
Sedanur B. Erdem
Selva Bal
Serpil Kahraman Akdoğu
Sevgi Gamze Felek
Songül Altınsaçlı
Şeyma Nur Emeksiz
Şule Erşan
Tanyel Keskin Demirbaş
Yavuz Kepenek
Yavuz Erhan Kanpolat
Yavuz Uğur
Yasemin Ergenekon
Yusuf Atabay
Zuhal Pek

Tematik Konu 2 : ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMLERİ VE EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİ

Moderatör : Doç. Dr. Şerife YÜCESOY ÖZKAN (Anadolu Üniversitesi)
Katılımcı Sayısı : 76

Öğrencilerin Yüksek Öğretim Kurumlarına Yönlendirilmesi

1. Engelli öğrencilere henüz liselerde iken, üniversite tercihi yapma konusunda daha sistematik rehberlik ve yönlendirme hizmetleri verilmeli,
2. ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda engelli öğrenciler için kapsamlı ve gereksinime uygun uyarlamalar yapılmalı (Görevlilerin sertifikalandırılması, soru kitapçığının uyarlanması vb.),
3. Zihin engelli öğrencilerin yerleştirilebilecekleri sınavsız gelinen ön lisans programları için gerekli olan önkoşullar ÖSYM kılavuzlarında belirtilmeli,
4. Okulöncesi düzeyden yükseköğretime kadar engelli öğrencilere ilişkin kayıt altına alınan bilgiler öğrencilerin onay vermesi durumunda Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılacak protokoller ile öğrencinin yerleştirildiği yükseköğretim kurumlarına aktarılmalı,
5. Engelli öğrencinin yerleştirildiği yükseköğretim kurumunun önerisiyle ve YÖK Öğrenci Komisyonu'nun gerekli önlemleri alması koşulu ile engelli öğrenci ilgi, yetenek ve isteği doğrultusunda benzer programlara yerleştirilmelidir.

Öğrencilerin Eğitsel Gereksinimlerinin Belirlenmesi

1. Engelli öğrencilerin engel türleri ve dereceleri aynı olsa da eğitsel gereksinimleri farklılaşacağı için engelli öğrencilerle bireysel görüşmeler ve değerlendirmeler yapılarak onların eğitsel gereksinimleri belirlenmeli,
2. Zihin engelli öğrencilerin performansları (mevcut yapabildikleri) ve mevcut yeterlikleri öğrencinin yerleştirildiği programın öğretim elemanları tarafından belirlenmelidir.

Öğretim Programlarının Düzenlenmesi-Uyarlanması

1. Zihin engelli öğrencilerin yerleştirdikleri ön lisans programlarının program yeterlikleri meslek alanından uzmanlar ile özel eğitim alanından uzmanlar tarafından belirlenmeli ve tanımlanmalı,

2. Zihin engelli öğrenciler için iş-görev tanımları ve analizleri yapılmalı, gerektiğinde program içeriğinde uyarlamalar yapılmalı (içeriği basitleştirme ya da farklılaştırma) ve bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) geliştirilmelidir.

Öğretimin Uyarlanması

1. Yüksek Öğretim Kurulu bünyesinde her an telefon ya da e-posta ile kolaylıkla ulaşılabilecek, aktarılan sorunu çözme konusunda personele destek olabilecek Engelli Öğrenciler Birimi Destek ve Danışma Merkezi kurulmalı,
2. Engelli öğrencilere yönelik bireysel öğretim uyarlaması yapılmalı, akademik personele uyarlama mektupları yazılmalı,
3. Engelli öğrencilere gerekli olduğu durumlarda dersin öğretim elemanı tarafından bireysel eğitim desteği verilmeli,
4. Engelli öğrencisi olan bölümler öğrenciye bireysel akademik danışman atamalı,
5. Engelli öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda ve ilgili birimin onayıyla ders açma kontenjanlarında esnek davranılması,
6. Engelli öğrencilerin derslerden muaf tutulmaları kısa süreli çözümler olduğundan, muafiyet görüşü yerine öğrencilerin derslerden en iyi biçimde yararlanabilmelerini sağlayacak erişilebilir öğretim materyali ya da evrensel tasarım görüşü benimsenmelidir.

Sınavların Uyarlanması

1. Engelli öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda yapılacak sınav uyarlamaları engelli öğrenci, ilgili akademisyen ve engelli öğrenci biriminin kararıyla yapılmalı (sözlü ya da yazılı sınav olmak, bilgisayar kullanmak, ek süreden yararlanmak, okuyucu-yazıcı yardımcı kullanmak, iri puntolu sınav sorularından yararlanmak, ayrı salonda sınava girmek, sınav sırasında mola vermek, sınav sırasında yemek-içmek ya da ilaç kullanmak, sınav sırasında tuvalet ihtiyacı için ara vermek, soruları sadeleştirmek, sözcük dağarcığını basitleştirmek, kısa ve açık cümleler kullanmak ...)

Ders Muafiyetleri

1. Engelli öğrencilerin derslerden muaf tutulmaları kısa süreli çözümler olduğundan, muafiyet görüşü yerine öğrencilerin derslerden en iyi biçimde yararlanabilmelerini sağlayacak erişilebilir öğretim materyali ya da evrensel tasarım görüşü benimsenmelidir.

Öğretim Materyallerinin Geliştirilmesi-Uyarlanması

1. Öğretim materyalleri yalnızca engelli öğrencilerin değil, her öğrencinin gereksinimine yanıt verecek biçimde evrensel tasarım ilkesine göre geliştirilmeli,
2. Öğretim materyallerinin erişilebilirliğine ilişkin üst kurullar oluşturulmalı,
3. Öğretim materyallerinin erişilebilirliğini sağlamak üzere gerekli bütçe ayrılması için TÜBİTAK mevzuatında düzenlemeler yapılmalıdır.

Personel Farkındalığının ve Eğitiminin Sağlanması

1. Personel, engelli öğrencilerin, öğrenim görmek istedikleri alan her ne olursa olsun hiçbir sınırlama olmaksızın almak istedikleri eğitim hizmetlerinden yararlanabilecekleri konusunda bilinçlendirilmeli,

2. Personelin, engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle aynı haklara sahip olduğu görüşünü benimsenmeleri için çalışmalar yapılmalı,
3. Personelin, engelli öğrencilere yönelik önyargılardan kurtulmalarına ilişkin çalışmalar (beklentiyi aşağıda tutmak gibi) yapılmalı, bu konuda önyargıları yıkan örnekler paylaşılmalı,
4. Engelli öğrencilerin kabulünü sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalı, engelli öğrenciler engellerinden dolayı yükümlülüklerinden (örn., okula devam vb.) muaf tutulmamalı ya da yükümlülükleri konusunda da işleri zorlaştırılmamalı,
5. Personele, engelli öğrenciler için yapılacak uyarlamaları zaman içinde teknolojinin ilerlemesi ve imkanların artmasıyla birlikte geliştirmek ve çeşitlendirmek gerektiği görüşü kazandırılmalı,
6. Personele, engelli öğrencilerle ilgili bilgi ve destek gereksinimleri olduğunda bilgiye nasıl erişecekleri, kimlerle iletişim kuracakları ve nasıl işbirliği yapacakları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılmalı,
7. Engelli öğrenciler birimlerindeki personelin birbirleriyle, engelli öğrencilerle ilgili bilgileri paylaşabilecekleri ve birbirleriyle iletişim kurabilecekleri etkileşimli bir platform oluşturulmalı,
8. Personele, engelli öğrencilere tüm etkinliklerde yer vermeleri ve onları yok saymaması gerektiği konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı,
9. Engel türlerinin özellikleri, yasal düzenlemeler ve uyarlamalar konularını kapsayacak nitelikte personeli bilgilendirici elektronik ve/veya basılı broşürler ya da başvuru kaynakları oluşturulmalı,
10. Yükseköğretim kurumlarında tüm öğrencilerin alabileceği bireysel farklılıklarla ilgili dersler açılmalıdır.

Diğer

1. Engelli öğrenciler biriminin engelli personele de hizmet vermesine yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Engelli Öğrenci Birimleri ve Eğitim Öğretim Süreci başlıklı tematik oturum katılımcıları

Adnan Yılmaz Hasan
Ahmet Esen
Ali Çakır
Asan Yılmaz Almulla
Atilla Cavkaytar
Aylin Budak
Aynur Akar
Aynur Çetinkuş
Aysun Çolak
Ayşe Aydoğdu
Bahar Yalçinkaya
Battal Yılmaz
Burçin Sürücü
Candan H. Şahin
Cem Demirbaş
Cemil Yavaşı
Cemile Bozdemir Özel
Çiğdem Çürük
Dila Baran Tekin
Ebru Ateşok
Ebubekir Özüdok
Elif Bayer
Elif Nur Aybaş
Engin Yılmaz
Erdal Karakoç
Eyüp Yüksel
Fatma Gür
Fatmagül Gevrek
Fatma Nur Aydoğdu
H. Serap İnal
Harun Sönmez
Hasan Hüseyin Şahin
Hatice Yılmaz
Hayri Baran Yosmanoğlu
İpek Demirok
İsmail Kutluay
Kamuran Şimşek
Kemalettin Gürbüz

Kübra Oğur
Mehmet Furkan Çınar
Mehmet Kaya
Meltem Gizem Şatır
Meltem Işık
Merve Orhan
Mine Cöbek
Mustafa Taş
Mücahit İbrahim Öztürk
Mümin Şen
Nevcan Özbay
Nuray Öncül
Nuraylin Elveren
Nursel Topkaya
Okan Altınkayık
Onur Altuntaş
Özlem Karakuş
Pınar Yanıkgönül
Reşat Alatlı
Sefa Emre Öcü
Selin Halıcı
Sema Bozkır
Selçuk Altınsaçlı
Serap Özdemir
Sertan Talas
Sevil Bilgin
Seyit Balcı
Sıdika Parlak
Sibel Keşküş
Sinem Nafiz
Şenay Çakır
Şerife Yücesoy Özkan
Tanyel Keskin Demirbaş
Uğur Yassıbaş
Yavuz Erhan Kanpolat
Yılmaz Hasan Hussien
Zeynep Yüksel
Zuhal Pek

Tematik Konu 3 : ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMLERİ VE ETİK/Engellilik ve Etik İlkeler

Moderatör : Yrd. Doç. Dr. Zümrüt GEDİK (Ege Üniversitesi)

Katılımcı Sayısı : 32

ETİK: Haklar, zorunluluklar ve topluma fayda bağlamında insanların ne yapmaları gerektiğine dair doğruların ve yanlışların iyice gerekçelendirilmiş evrensel standartlarıdır.

Engellilik ve Etik Konusundaki Temel Kavramlar

1. Engelli bireylerin ayrımcılığa uğramasının etik felsefesinin bir ihlali olduğu konusundaki yaygın görüş birliğine rağmen, “ayrımcılık” olgusunun açık, net ve herkes tarafından kolayca anlaşılır bir şekilde tanımının olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda, pozitif ayrımcılık Engelli bireylere kendilerini yetersiz hissettirmekte ve topluma katılımlarını kettiği için ayrımcılık tanımında hem pozitif hem de negatif ayrımcılığın kapsanması gerektiği sonucuna varılmıştır.
2. Toplumun engelli bireyleri ötekileştirmemesi ve konuyla ilgili farkındalığın artırılması amacıyla düzenlenen ve engelli bireylerle empati kurmayı hedefleyen uygulamaların toplumda acıma ve empatiden ziyade sempati doğurması söz konusudur. Sempatinin, engelli bireyleri rencide edebildiği konusunda görüş birliğine varılmıştır. Dolayısıyla empati kurulmasını hedefleyen uygulamaların bu riski göz önünde bulundurarak mümkünse ruh sağlığı uzmanları tarafından dikkatli bir şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Engelli Öğrenci Birimlerinin İşleyişinde Etiğin Yeri

1. Engelli öğrenci birimlerinin istifade edebilecekleri engellilik ve etik konusunda bir rehber hazırlanması önerilmiştir. Böylece Bilgi Edinme Kanunu kapsamında birimlerin karşılaştıkları talepler için böyle bir rehber etik sınırlar çerçevesinde yol gösterici olabilir.
2. Yukarıda sözü edilen türden bir etik el kitabı, İzmir’deki 9 üniversitenin yer aldığı İzmir Üniversiteleri Platformu Engelsiz Üniversite Alt Çalışma Grubu tarafından hazırlanmakta olup söz konusu eksikliği giderecek bir kaynak olacaktır.

3. Üniversitelerde çalışan personelin gözünde engelli bireylerin normalizasyonu, hizmet içi eğitimler ve odak grupları yoluyla sağlanmalı, böylelikle engelli öğrencilerin düzenlenen her türlü eğitsel, bilimsel ve sosyal etkinliğe davet edilmesi hedeflenmelidir.
4. Çeşitli organizasyonlar maddi yardım toplama amacıyla öncelikle engelli öğrenci birimlerine başvurmaktadır. Bu türden sömürülerin önüne geçilebilmesi için kurumların satışlarla ilgili olarak engellilerle ilgili politikasının belirlenmesi gerekmektedir. Personelin izinsiz satış yapanlardan herhangi bir şey almaması gerekir ve üniversiteler arasında iletişimin tam ve sağlıklı olması bu türden satışların önünü almak açısından önemlidir.

Engelli Bireylerle Yürütülen Araştırmalar (Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Sosyal Deney Konusu)

1. Katılımcıların bilgilendirilmiş onamları (araştırmayla ilgili yazılı ve sözlü bilgi ve rıza alımı) alınmalıdır.
2. Araştırmalara katılım zorunlu tutulamaz, bu yüzden araştırmalar gönüllük esasına dayanmalıdır.
3. Mahremiyete, bireyin gizliliğine, kişisel sınırlarına ve yaşam alanına saygı duyulmalıdır.
4. Gerekli etik ve resmi izinler alınmadan araştırma yapılmamalıdır.
5. Araştırma sonuçları, ilgili popülasyon veya kurumla paylaşılabilir olmalıdır.

Engelli Öğrenci Birimleri ve Etik başlıklı tematik oturum katılımcıları

Ahmet Esen
Alpaslan Çobanoğlu
Aylin Cemiş
Aziz Şeker
Claire Özel
Dilek Düzgünoğlu
Ezgi Oral
Furkan Şahin
Furkan Yıldırım
Gizem Yılmaz
Güneş Banu Kocatepe
Hakan Kalyon
Hakan Seymen
Ilgın Aydınoglu
Kübra Oğur
Mehmet Ergün

Mehmet Kaya
Mehmet İleru
Mustafa Zeybek
Oğuzhan Al
Özlem Kaya
Ramazan Altunay
Sabit Akbaş
Serpil Kahraman Akdoğu
Serra Seher Kalkan
Sıdika Parlak
Sibel Süslü
Şeyma Büyükurvay
Vesile Şenol
Yavuz Erhan Kanpolat
Yusuf Atabay
Zümrüt Gedik

Sözün Sonu

12-14 Mayıs 2016 tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi'nin ev sahipliğinde Eskişehir'de gerçekleştirilen ve 82 üniversiteden temsilcilerin yanı sıra, kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve özel kuruluşlardan da temsilcilerin yer aldığı 10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı 440 katılımcı ile oldukça verimli bir şekilde tamamlanmıştır. Çalıştay'da (a) **Engelli Öğrenci Birimleri ile YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu Arasındaki İlişkiler** (b) **Engelli Öğrenci Birimleri ve Eğitim-Öğretim Süreci** ve (c) **Engelli Öğrenci Birimleri ve Etik** konuları olmak üzere üç temada çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Prof. Dr. Hatice Şahin başkanlığında gerçekleştirilen *Engelli Öğrenci Birimleri ile YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu Arasındaki İlişkiler* başlıklı tematik oturuma 72 katılımcı katkı sağlamış ve bu oturumda; Üniversitelerde Engelli Öğrenci Birimlerinin Kurulması ve İdaresi, YÖK Engelli Komisyonu ve Yapısı, YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu ve Engelli Öğrenci Birimleri Arasındaki İletişim alt başlıkları kapsamında; her üniversitede engelli öğrenci birimleri kurulması, engelli öğrenci birimlerinin yapısında ve işleyişinde düzenlemeler yapılması, YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu'nun yapısının ve işleyişinin gözden geçirilmesi, YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu ve engelli öğrenci birimleri arasındaki iletişimi hızlandırmak ve artırmak amacıyla çeşitli düzenlemelere yer verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Doç. Dr. Şerife Yücesoy-Özkan başkanlığında gerçekleştirilen *Engelli Öğrenci Birimleri ve Eğitim-Öğretim Süreci* başlıklı tematik oturuma 76 katılımcı katkı sağlamış ve bu oturumda; Öğrencilerin Yükseköğretim Kurumlarına Yönlendirilmesi, Öğrencilerin Eğitsel Gereksinimlerinin Belirlenmesi, Öğretim Programlarının Düzenlemesi-Uyarlanması, Öğretimin Uyarlanması, Sınavların Uyarlanması, Ders Muafiyetleri, Öğretim Materyallerinin Geliştirilmesi-Uyarlanması ve Personel Farkındalığının ve Eğitiminin Sağlanması alt başlıkları kapsamında; engelli öğrencilere henüz lisede iken uygun yönlendirmeler yapılması, yükseköğretim kurumlarına gelen engelli öğrencilerin eğitsel gereksinimlerinin belirlenmesi, engelli öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda öğretim programlarında, öğretimde, sınavlarda ve öğretim materyallerinde uyarlamalar yapılması, personel farkındalığına ve eğitimine önem verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Yard. Doç. Dr. Zümrüt Gedik başkanlığında gerçekleştirilen *Engelli Öğrenci Birimleri ve Etik* başlıklı tematik oturuma 32 katılımcı katkı sağlamış ve bu oturumda; Engelliler ve Etik Konusundaki Temel Kavramlar, Engelli Öğrenci Birimlerinin İşleyişinde Etiğin Yeri ve Engelli Öğrencilerle Yürütülen Araştırmalar alt başlıkları kapsamında; ayrımcılığın hem pozitif hem de negatif ayrımcılığı kapsayacak biçimde gözden geçirilmesi, empati çalışmalarının uzmanların gözetiminde yapılması, engelliler ve engelli öğrencilerle ilgili bir etik rehber hazırlanması, engellilerle yürütülen araştırmalarda etik kuralların göz önünde tutulması gerektiği üzerinde durulmuştur. Gerçekleştirilen çalıştayın geçmiş çalıştayı destekleyici ve özetleyici olduğu, gelecekteki çalıştaylara ise yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Sonraki çalıştaylarda daha büyük bir katılımcı grubuyla, daha büyük değişimler yaratmak dileğiyle...

Doç. Dr. Osman TUTAL

10. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı Düzenleme ve Yürütme Kurulu adına